

Pekovski vajenec iz Znojma

Svetnikov delavnik

Uršulinka sestra Marjeta ne more spati. S široko odprtimi očmi strmi v temni strop in prisluškuje v noč. Tako je zgubljena, uboga ovčica, ne molitev ne zakramenti je ne potolažijo.

»Preveč je grehov in Bog se mi ne približa. Vse hudobe so se zarotile zoper mene... Glej jih, vse polno jih je! Zgrabili me bodo! Moj Bog! Kaj je to?« Sestra zakriči v smrtni grozi.

Veter je hrešče zasukal petelina na stolpu, ubogi sestri pa se zazdi, da sliši glas iz pekla. Dve čez polnoč bije. Nenadoma se razleže od nekod strahotno trkanje, ropotanje, razbijanje. Tuj glas zavpije: »Čas je, pokonci!«

V blaznem stranu zakriči sestra Marjeta: »Je že tu! Prišel je pome! Usmiljenje"!«

Še hujše trkanje in močnejši glas. Tedaj se vrata celice odpro in drsajoči koraki gredo preko izbe.

»Poberi se, satan! O, Bog pomagaj!«

»Pomiri se, sestra Marjeta, ne boj se!« Sestra Tadeja je prišla v celico.

»Ti si, Tadeja, hvala Bogu,« jeclja Marjeta. »Si čula trkanje?«

»O, prismoda!« se smeji Tadeja. »Ali ne veš, da le nočni čuvaj kakor ponavadi budi našega patra Dvořaka? Vsako noč ob dveh mu potrka na polknice. Le kaj se bojiš? Lepo spet lezi in zaspi.«

»Hvala, sestra, in nikomur ne pravi,« šepeta uboga sestra Marjeta.

»Samo patru Dvořaku, on mora vedeti. Pomagal ti bo.«

Tačas pa je pater Dvořak že odmolil jutranje hvalnice ter pokleknil, da bi premišljeval. Najljubša ura mu je to. »Tedaj z ljubim Bogom pečeva kruh, ki ga moram čez dan razdeliti lačnim človeškim otrokom,« je navadno dejal.

Ko bije ura pol štirih, že spoveduje na trgu v stari kapucinski cerkvi. Tam okoli je revno ljudstvo, ki tako potrebuje svetnika. In ko se čez dve uri vrne k uršulinkam, ga na cerkvenih vratih že čaka sestra Tadeja ter mu potoži, kako sestro Marjeto preganja skrb, da jo bo odnesel hudobec. »Morate ji pomagati!« zaprosi.

»Oh, ta nesrečna sestra Marjeta! To je res trpljenje. Priporočil jo bom ljubemu Gospodu in materi Jakobi.«

In spet ga objame spovednica in do pol dvanajstih pomaga odlagati grešnikom težka bremena z duš. Potem pristopi k sveti daritvi, po zahvali pa ga že čaka mati Jakoba. Oh, toliko se mora z njim pogovoriti. No, danes ima tudi Dvořak nekaj na srcu.

»Sestra Marjeta je zelo bolna,« pravi. »Piške naj jé in na vrtu naj malo pomaga, da jo bo sveži zrak okrepil.«

»No, za zrak ni težko,« odvrne mati Jakoba. »Ampak piške! Ljubi Bog, kje pa naj jih vzamem, ko imamo komaj kruha dovolj. Morali bi ujeti ribo z zlatnikom v žrelu kakor sveti Peter. In čevlji sestre Honorije so že tudi čisto preč. Čevljar je obupal nad njimi.«

»Kar svetemu Jožefu to povejte, bo že pomagal,« jo tolaži pater.

No, doma ga že čaka obisk in stara Marijana se nič več ne čudi, zakaj mora kuhati tako obilna kosila. Kočarjev France in dr. Madlener sta pri njem. In seveda ju ni treba dolgo siliti h kosilu, saj pri Dvořaku dobro tekne. Toda pater sam ne prisede.

»Poslušaj France,« reče. »Tri mesece je, odkar ti je umrla mati. Študiral si pridno, toda pri meni bi se preveč razvadil. Pripravi se: odšel boš v noviciat k patru Passeratu.«

Fantu zastane žlica. »Ali ne bi mogel ostati pri vas? Boljšega učitelja od vas ne bom našel.«

»Slabo poznaš patra Passerata. On kleše svetnike za nebesa. Eno leto ostaneš pri njem, potem bom pa videl, ali si fant, kakor ga je hotel imeti blaženi Alfonz. – Ti, Janez, mi boš pa napisal pismo, s katerim bomo tegale junaka priporočili. Moja roka je pretežka in pero mi prav tako malo diši kot perje v postelji.« Pa zakliče: »Marijana, ali je še kaj juhe v loncu?«

»Jemnasta, ali ste še lačni, gospod pater?« se začudi starka ter zloga posodo. In čez nekaj trenutkov se vrne s kadečim se loncem. Pater Dvořak ga zagrabi, skrije pod plašč in odide. Po zamotanih mestnih ulicah dospe v staro predmestje, kjer na Marijinem trgu zleze v neki hiši po trhlih vijugavih stopnicah v podstrešno izbo. Na revnem ležišču trpi zapuščena bolnica. Kašelji jo trga, ko pa zasliši težke korake po stopnicah, ji smehlja spreleti ustnice. In že odpre Dvořak s komolcem vrata.

»Dober dan, gospa, malo juhe sem vam prinesel. Ker se pa pot vleče, se je že ohladila. Morali jo bomo spet pogreti.«

Bolnica debela gleda patra, ki podkuri štedilnik ter postavi nanj lonec.

»Za božjo voljo, kaj bodo pa ljudje rekli, če se bo pater Dvořak z lonci juhe sprehajal po Dunaju?« Težek, suh kašelji ji pretrga besedo.

»Ne govorite toliko, gospa,« jo ošteva generalni vikar. »Tu je krožnik in žlica. Kar križ napravite, pa Bog požegnaj!«

In ko starka jé, ji pater pripoveduje o peku iz Varšave, bolnici pa žari obraz. Mine ura in Dvořak mora naprej. Kardinal Consalvi ga čaka. Z dobrotnim nasmehom blagoslovi bolnico ter ji obljubi strežnico za nočne ure. Nato odide naravnost v palačo, kjer se mudi papežev poslanec.

Kardinal se sprehaja po rdečih preprogah in pravi: »Na Dunaju je hudo. Jožefinizem stiska srca, da kar pozabljajo na božje usmiljenje. Ali mi morete to razložiti, gospod pater?«

Dvořak se vzravna na stolu.

»Ljudstvo ni slabo,« odgovori. »Vsak dan se kak drugoverec spreobrne. In ne zaradi umskih dokazov, ampak zato, ker jih zgledi pravega, živega katoličanstva prepričajo. Apostolskih mož, usmiljenih duhovnikov in dobrih škofov jim je treba. Dunaj ima škofa, ki je res dober in zvest pastir svoje črede, toda star je pet in osemdeset let ter obdan od svetovalcev, ki so tako globoko zakoreninjeni v jožefinizmu, da ne vidijo drugega kot greh.«

»Gospod pater! Na tem kongresu bodo imenovani novi škofje. Prvi, ki mu bo papež podelil mitro – ste vi.«

Generalni vikar prebledi. »Za božjo voljo, ne storite mi tega. Utrujen starec sem,

nevreden te časti. Pustite mi, da se v teh letih, ki so mi še ostala, v miru pripravim na božjo sodbo.«

»Vse je v božjih rokah,« odvrne kardinal. »Še nekaj! Ste že slišali, da je sinoči princ Ludvik Bavarski iz ljubosumnosti napovedal dvoboj princu Viljemu? Za jutri navsezgodaj. To je sramota za Cerkev!«

Dvořak plane pokonci.

»Dvoboja ne bo!« reče odločno. »Princu Ludviku ga bom prepovedal.«

»Ne poznate častihlepja tega gospoda!« oporeka Consalvi.

»Poznam pa čast svete Cerkve!« reče Dvořak in se poslovi.

Spotoma kupi pater par novih čevljev, nato pa plane naravnost v palačo bavarskega princa. Dolgo ga pregovarja in večkrat mu princ zagrozi, da ga bo dal vreči iz hiše. Končno se le ukloni močni volji svojega spovednika. »Naj bo, pater! Toda, veste kaj, v malo lepšem plašču bi pa lahko prišli k meni.«

»Ne gre drugače, drugega plašča nimam. Dobil sem ga še v Varšavi in moral mi bo zdržati do smrti.«

»Dal vam bom denar, da si kupite novega,« se smeje princ.

»Moj Bog, ne!... Če pa hočete storiti dobro delo ubogim, vam bom iz srca hvaležen.«

»Večni berač ste,« godrnja princ ter mu stisne dve mošnji po sto cekinov. »Vzemite, gospod pater. Moram vam biti hvaležen. Morda ste mi rešili življenje.«

Truden se vrne pater domov ter poklekne pred tabernakelj. Gospodu velja prvi pozdrav. Nato pa gre k prednici materi Jakobi ter ji poda mošnjo cekinov.

»Odkod pa to?« se začudi gospa mati.

»Jaz sem nema riba,« se smeji generalni vikar. »Ne pozabite na piške za sestro Marjeto, tule so pa čevlji za sestro Honorijo. Upam, da ji bodo prav.«

In redovnica je vsa iz sebe od sreče. Dvořaka pa čaka spet novo delo.

Cel trop mladih fantov se je zbral pri njem: študentje, rokodelci, delavci... Pa

posedejo okoli velike mize in pripovedujejo patru vesele in žalostne doživljaje. Pater Dvořak pa hodi po sobi in ter jim streže z vsem, kar ima stara Marijana pri roki. »Saj ste lačni kot prestradani vrabci!« se smeje.

- - -

O polnoči odloži pater brevir: »Ljubi Bog, odpusti mi, če kaj ni bilo prav. Težek dan je bil in ob dveh mi bo čuvaj že spet potrkal na okno.«